

"KAN DU GÆTTE HVEM JEG ER?"

Om afvikling eller udvikling af et fænomen for børn og deres voksne som har leg, lokalsamfund, imødekommenhed, åbenhed og forandring i fokus.

Af Suzanne Krogh og Søren Smidt

Skynd dig at læse denne artikel. Den handler om et fænomen for børn og deres voksne, som måske snart ikke eksisterer mere. Først en gætteleg, der går ud på, at du skal gætte, hvad det er for et fænomen, vi beskæftiger os med i denne artikel. For at give lidt hjælp følger her 10 citater¹⁾:

"Man må meget mere her, og så koster det ikke penge. Det er som om, at man meget bedre selv kan bestemme, om man vil være her eller ikke."

"De er flinke her. De er sjove, og de kan hjælpe en. Ole har for eksempel lige lavet min sko. Man kan også snakke med medarbejderne her om alle ting, også hvis man synes, ens lærer eller forældre er lidt dumme."

"Det er sjovt at lege her og cykle og klatre, og vi må spille computer. Det er også sjovt at væve, og at vi alle sammen er venner, og man kan få nye venner herovre. Vi aftaler at mødes med hinanden, eller også mødes vi bare der, hvor vi plejer at lege."

"Det er første gang, jeg er her, men han har været her før (peger på sit barnebarn), både med sin børnehave og sin far. Han er syg i dag, og så passer jeg ham, og så gik vi herover. Vi har læst om stedet i lokalavisen. Her er meget afslappet, og så er der dyrene. Det er et dejligt stort område med sandkasser, græs og asfalten, hvor mit barnebarn godt kan lide at cykle."

"Derudover er det rigtig godt at se, hvordan børnene på tværs af alder, kan hygge sig rigtig godt med hinanden og give hinanden noget. Udover det socia-

le gør det sig også gældende for den kultur, der er her, for den bliver i høj grad overlevet internt imellem børnene, fra store til små.”

”Politiet kommer to gange om ugen og spiller fodbold og snakker med børnene. Det er en forebyggende indsats for at sikre, at de yngre drenge ikke overtager eller inddrages i modmagt til systemet.”

”Inde i huset sidder to indvandrepiger på 17 og 12 år ved bordet og kigger i de mapper med billeder, som ligger på bordet. De ser mapperne igennem og finder gamle billeder af sig selv. Den 17-årige pige finder nogle billeder fra hendes 8-års fødselsdag. Den anden pige spørger, om hun har holdt flere fødselsdage her. Den 17-årige pige fortæller, at hun har holdt mange fødselsdage hernede. Den ene pige siger ”Det er egentlig meget sjovt at kigge tilbage, så kan man se, hvor vi har hygget os.””

”Vi har også en gris ”Gertrud”. Den er meget besøgt, nærmest en attraktion i området.”

”Vi snakkede om, hvordan vi kunne gøre noget mere for at integrere indvandrermodrene. Vi har mange mødre, der sidder hernede, og vi ville gerne finde en indfaldsvinkel til dem. Så spurgte vi, om det kunne være en ide at lave noget mad sammen og smage hos hinanden. Men det var de faktisk ikke interesserede i. Så spurgte vi: ”Hvad kan vi hjælpe jer med?” Så sagde de, at de kunne godt tænke sig at lære at cykle. Så anskaffede vi os fem cykler og lavede et cykelkursus, og det var en meget stor succes. Nu er vi oppe på 30 cykler og kører kurser, og nu har vi fået rigtige instruktører på.”

”Vi har nogle på 23 år, der kigger forbi en gang imellem, som vi har kendt i 12-13 år, fra de var 8 år. Det er også en af grundene til, at man bliver, at man kender nogle af børnene over et langt forløb.”

Måske har du allerede gættet, at alle citater er udsagn om pædagogisk bemandede legepladser. De første fire citater er fra forskellige brugere, mest børn, men også en bedstefar, mens de sidste seks citater er fra medarbejdere på forskellige legepladser i København og Århus. De fleste bemandede legepladser ligger i disse to store byer, 23 i København og 16 i Århus,

men der findes også legepladser i flere store provinsbyer, hvor der er pædagogisk personale.

Antallet af pædagogisk bemandede legepladser er gradvist blevet mindre gennem de senere år, og der har været tendens til at ændre legepladserne i retning af de mere velkendte og udbredte institutionstyper eller til helt at nedlægge bemanningen. Nogle legepladser er blevet til mere etablerede institutioner, som fritidshjem, SFO og klubber, og andre er blevet omdannet til ubemandede legepladser. I de sidste tilfælde har det ofte betydet, at der er startet en forfaldsproces, som har gjort, at legepladserne er blevet meget mindre indbydende for de besøgende og af og til ligefrem farlige for børn, når det har flydt med glasskår, kanyler og cigaretskodder.

Den nedadgående spiral for de pædagogisk bemandede legepladser²⁾ har også haft sine konsekvenser i forhold til den faglige udvikling, hvor betingelserne ikke har været optimale med den megen usikkerhed og tvivl omkring legepladsernes eksistens. Og de vedvarende indskrænkninger har formentlig også betydet, at der ikke er kommet så mange nye medarbejdere til området.³⁾ Formålet med denne artikel er at synliggøre de bemandede legepladser og bidrage til overvejelser over, hvorvidt udviklingen mod lukning skal fortsætte. Først kigger vi derfor på, hvad der karakteriserer en pædagogisk bemanded legeplads, derefter hvilke faktorer der kan tænkes at ligge til grund for, at disse legepladser langsomt er blevet færre og færre, for til slut at anviser mulige grunde til at vende udviklingen på området, det vil sige bevare og udvikle de legepladser, der stadig eksisterer, eller måske endda udvide antallet af denne slags legepladser.

HVAD ER EN PÆDAGOGISK BEMANDET LEGEPLADS?

Det særlige og fælles ved de pædagogisk bemandede legepladser er, at der er ansat personale og at der er indendørsfaciliteter samt løse legeredskaber til udlån i åbningstiden. Endvidere består hverdagslivet på legepladserne typisk af to ”blokke”: En formiddagsblok og en eftermiddagsblok, hvor institutioner, dagplejere, skoler og forældre med småbørn kommer om formiddagen, og de uledsa-

gede børn, fritidsinstitutionerne samt forældre på vej hjem fra arbejde og daginstitution om eftermiddagen.

Legepladserne er imidlertid også meget forskellige på flere punkter. På nogle legepladser er der dyr, andre legepladser har et bestemt tema, som eksempelvis trafik eller natur. Deres udformning, herunder indretning og legeredskabers antal og beskaffenhed (lige fra traditionelle over til elektroniske legeredskaber) kan ligeledes være forskellige.

Legepladsernes beliggenhed varierer, nogle ligger i parkområder andre midt i et boligkvarter. Nogle legepladser ligger i centrum, mens andre ligger mere perifert i byen. De fleste pædagogisk bemandede legepladser er udendørs med forskellige indendørs faciliteter, forstået på den måde, at hovedparten af legepladsernes areal er udendørs, men der findes også en indendørs pædagogisk bemandede legeplads. Legepladsernes størrelse og antallet af medarbejdere varierer. Udbuddet af aktiviteter er også forskelligt, lige fra fodboldturneringer, udflugter og teater til babyrytmik og mange andre ting. Det er således et varieret og mangfoldigt billede, der tegner sig.

Skal man forsøge at anskue de pædagogisk bemandede legepladser ud fra en fælles synsvinkel, som kan adskille dem fra andre legepladser og indfange både det fælles og den store mangfoldighed, kan man opstille følgende definition:

En pædagogisk bemanded legeplads er et åbent sted for børn i et kvarter, hvor der er tilknyttet menneskelige ressourcer.

Der er fem vigtige karakteristika eller kendetegn ved de pædagogisk bemandede legepladser.

Det åbne

De bemandede legepladser udgør en del af det offentligt tilgængelige rum i lokalkvarteret, selv om de primært henvender sig til børn. Åbenheden adskiller legepladserne fra mange andre sammenhænge, eksempelvis skoler og institutioner, som kun henvender

sig til de børn, som er indskrevet og for daginstitutioners vedkommende, hvor forældrene betaler for børnenes ophold. Desuden henvender skoler og daginstitutioner sig til bestemte aldersgrupper. De pædagogisk bemandede legepladser har også en større åbenhed end kommercielle tilbud til børn (Bon-Bonland, Tivoli, McDonald's o.a.), hvor den åbne invitation til børnene er kædet sammen med forbrug.

De pædagogisk bemandede legepladser er derimod gratis og principielt åbne for børn, indrettet til at udfordre og understøtte børns legeevne og legelyst, og der stilles ingen betingelser ud over almindelig respekt for andre brugere og de faciliteter, der stilles til rådighed. De pædagogisk bemandede legepladser henvender sig til børn, men da mange børn i dag ofte følges med voksne, forældre eller professionelle, betyder det, at åbenheden også gælder for voksne. Det er ligeledes et element i åbenheden, at de pædagogisk bemandede legepladser også bruges udenfor det tidsrum, hvor medarbejderne er til stede. Selv om der på mange af legepladserne ikke kan lånes legetøj, og de indendørs lokaler er aflåst uden for åbningstiden, kan de faste legeredskaber stadig benyttes. Senere på aftenen kan legepladserne være tilholdssted for grupper af unge, som mangler et sted at være eller andre, f.eks. familier på udflugt.

Et fysisk sted

Legepladserne er et udendørs sted, hvor børn kan møde hinanden, og hvor ledsagende voksne kan møde ligesindede året rundt, selv om de skiftende årstider også sætter sit præg på fremmødet. Legepladserne har deres særegne fysiske udformning og indretning, som kan virke tiltrækkende og inspirerende på forskellige grupper af børn. Måden at udnytte mulighederne på den enkelte legeplads er mangfoldige og åben for de børn, der bruger legepladsen. Vedligeholdelse og opsyn med, at legeredskaber og andre faciliteter bliver behandlet ordentligt, indgår i medarbejdernes arbejdsfunktion og har betydning for, i hvilken stand legepladsen fremtræder, og at de fysiske rammer ikke forfalder.

Legepladserne henvender sig til børn
 Forandringerne i barndommen omsætter sig også i forandringer på legepladserne. Historisk har de bemandede legepladser haft gruppen af ”institutionsløse” børn som primær målgruppe. På et tidspunkt i 1930’erne var der en diskussion, om der skulle sættes på bemandede legepladser eller daginstitutioner for familier med pasningsbehov i København. Som bekendt blev institutionsløsningen den foretrukne, og institutionaliseringsgraden er siden vokset stødt, eksempelvis går stort set alle børn i 3-6 års alderen i børnehave, og mange børn går også i SFO, fritidshjem eller klub efter skoletid. De bemandede legepladser bruges stadig af nogle af den stadig mindre gruppe af børn, som ikke har noget sted at være efter skoletid, men den stadigt tiltagende institutionalisering af barndommen har været en betydende faktor i forhold til brugergrupper og legepladsernes funktion. I dag udgøres en vigtig brugergruppe også af børn i institutionaliserede sammenhænge, fra dagpleje over daginstitutioner, fritidstilbud og skoler. I takt med kvindernes indtog på arbejdsmarkedet er hjemmegående kvinder med børn blevet markant færre gennem årene,

mens børn sammen med deres forældre på vej hjem fra daginstitution er en brugergruppe i stigning. Teknologiseringen af barndommen, ikke mindst i form af nye medier og computere, er eksempelvis også blevet en del af mange af legepladsernes virkelighed. I København findes en computerlegeplads, og mange steder har man spillemaskiner som en del af det legetøj, der stilles til rådighed for børnene.

Tilknytning til det kvarter de ligger i
 Legepladserne fungerer ofte som et vartegn i kvarteret, et punkt man orienterer sig ud fra, fordi de fleste kender til legepladsen, også selv om de kun har været der ganske få gange. Det store antal brugere, som over året kommer eller kommer forbi, giver mulighed for en meget stor kontaktflade for medarbejderne i forhold til lokal-kvarteret. Ændringerne i lokalkvarteret eksempelvis i beboersammensætningen vil kunne registreres blandt legepladsens brugere. Børnene på legepladsen afspejler således kvarterets sociale, kulturelle og etniske sammensætning, og medarbejderne har mulighed for at holde sig orienteret om livet blandt (de større) børn i kvarteret. Der er forskellige grader af samarbejde

mellem legepladsens medarbejdere og forskellige institutioner, forvaltninger og foreninger, ligesom legepladserne kan være rammen om arrangementer, som samler større grupper af børn og voksne i kvarteret. På denne måde har den bemandede legeplads ofte en placering i børnenes liv i lokalkvarteret, selv om den kan være mere eller mindre perifer eller betydningsfuld for forskellige børn.

Menneskelige ressourcer i form af medarbejdere

I forhold til almindelige legepladser giver bemandede legepladser mulighed for indendørs faciliteter samt løse legeredskaber. Dette giver i sig selv flere muligheder og tilbud til børnene, men det øger også muligheden for, at legepladsen kan variere sit tilbud og udvikle sig i takt med nye behov hos børnene. Når medarbejderne registrerer ændringer, eksempelvis i alderssammensætningen, kan det betyde ændringer i indkøb af legetøj og måske også ændringer i indretningen af lokaler og andre faciliteter. På denne måde kan legepladsen anskuet over en længere periode udvikle sig i takt med de behov, der er hos børnene. Der kan også være tale om mere offensive initiativer i forhold til at gøre opmærksom på legepladsens eksistens og muligheder i forhold til børn, som ikke bruger legepladsen, og som måske har nogle behov, som kan imødekommes i legepladsens regi. Nogle gange vil initiativer overfor forældregrupper være det rigtige for at nå børnene.

Medarbejderne besjæler eller personliggør så at sige de fysiske rammer på legepladsen og kan herigennem være med til at gøre legepladsen mere interessant og levende. Medarbejderen kan handle aktivt i forhold til nye krav og behov og gennem kontakt til børnene, kan hun/han være med til at åbne øjnene for legepladsens muligheder, både i relation til legeredskaber og legetøj, men også i relation til andre børn. Gennem sit kendskab til børnene og gennem dialog med dem kan medarbejderen være katalysator for kontakt og fællesskab mellem børn, der ikke kender hinanden i forvejen. Børns leg er et af de stærkeste elementer i udvikling af venskaber blandt børn, og her kan medarbejderen have en vigtig understøttende funktion.

Når kvarteret omkring legepladsen ændrer sig, enten ved at der bygges nye familieboli-

ger, eller ved at alderssammensætningen ændres, så der bliver færre børn, har det betydning for antallet af potentielle brugere af legepladsen. Nye tiltag overfor børn fra sportsklubber og andre foreninger kan også sætte sine spor i forhold til brugerne af legepladserne, som dog ofte har sin styrke ved sin stabilitet, bredde og vedvarende aktivitet.

Denne afhængighed af forandringer i barndom, institutionsliv, kvarter og familieliv betyder, at de pædagogisk bemandede legepladser, som et slags sidste åbent led i tilbuddene til børn, har brug for både at kende til og forbinde sig til kvarteret og de behov hos brugerne, som hele tiden ændrer sig over tid.

For at give indblik i den tradition og kultur, der gennem årene er udviklet på de pædagogisk bemandede legepladser, vil vi i næste afsnit beskæftige os med medarbejdernes perspektiv, da det i høj grad er medarbejdernes forståelse af legepladserne, som er med til at sætte rammerne for det børneliv, der udfolder sig på legepladserne.

MEDARBEJDERNES PERSPEKTIV

Medarbejderne på legepladserne har i årenes løb opbygget en forståelse for deres funktion på baggrund af de særlige og omskiftelige vilkår, de har at arbejde under. Det første træk, medarbejderne fremhæver, er, at legepladserne er et fristed for børnene. Børnene kan komme af egen fri vilje, og de har selv mulighed for at bestemme, hvad de vil bruge legepladsen til. Der er ingen aktiviteter, børnene *skal* være med i, der er ingen undervisningstimer, og man er heller ikke, som i sportsklubber samlet om en enkelt og bestemt aktivitet. Medarbejderne bruger udover fristed også begreber som åndehul, oase og mødested om legepladserne.

Den pædagogisk bemandede legeplads har særstatus i den institutionaliserede barndom, hvor børn opholder og bevæger sig mellem en lang række arenaer eller livs- og læringsrum (skole, fritidsinstitution, sportsklubber og andre fritidsaktiviteter), som er kendetegnet ved forskellige grader af voksenstyring og -organisering.

Her står legepladsernes frivillige tilbud til børnene som et åbent alternativ, der kombinerer det åbne og frivillige med trygge og udfordrende rammer gennem medarbejdernes tilstedeværelse og initiativ:

"Vi ser os selv som et fristed, hvor børnene på demokratisk vis kan være med til at forvalte deres fritid. Et åndehul i børnenes strukturerede hverdag. Et mødested, der giver tryghed for børnene. Vi er et fritidstilbud med pædagogiske, sociale og fysiske udfordringer."

Desuden er der blandt medarbejderne en fornemmelse af at være noget specielt på den måde, at de ikke er ligesom andre, og at de arbejder på en arbejdsplads, som ikke ligner andre. I faglige pædagogiske sammenhænge udgør de sædvanligvis et mindretal og må ofte forklare, hvad de laver. De oplever at have nogle selvstændige erfaringer og perspektiver, som ikke altid stemmer helt overens med almindelige pædagogfaglige indfaldsvinkler og interesse-felter. De pædagogisk bemandede legepladser er hverken institutioner eller kulturhuse. De er noget for sig selv, som kan være svært at definere uden, at det bliver for firkantet og langt fra dagligdagen. Hvad det er, er ikke lige til at sætte på en simpel formel og lader sig måske bedst formulere som dét, det ikke er, som en medarbejder i det følgende har gjort det:

"Vi mener, at have belæg og dokumentation for at være noget specielt. Derfor mener vi, at vi som udgangspunkt skal have specielle forhold, og derfor ikke kan kategoriseres som enten fritidshjem, klub eller medborgerhus."

Ligesom legepladserne er svære at placere og definere, hvis det skal ske med respekt for det særlige og specifikke i hverdagen på legepladserne, er det heller ikke helt let at prøve at definere legepladsmedarbejdernes jobprofil. En medarbejders forsøg på en definition bliver til en lidt uklar placering i mellem to andre jobprofiler:

"Jeg ser helt klart vores opgave som værested for de børn og unge, der kommer på vores legeplads, og vores professionelle profil ligger mellem gademedarbejdere og institutionspædagoger."

Det er vanskeligt at sætte præcise begre-

ber på jobprofilen, og det ender nemt med en placering mellem nogle andre som her.

Et af holdpunkterne i medarbejderens perspektiv på legepladserne er dog forankringen i lokalsamfundet:

"Legepladsen er fast forankret i nærmiljøet, hvad enten man vælger at kalde det en legeplads, en "multietnisk institution" eller et værested. Vi har selv den opfattelse, at legepladsen er alle dele og meget mere."

Legepladserne er et samlingspunkt og mødested for områdets børn og voksne, forældre og professionelle, som følger med børnene.

Det er ligeledes et gennemgående træk ved medarbejderne på legepladserne, at de betragter sig selv som parate til forandring. Det synes at være en del af identiteten blandt medarbejderne at se sig selv som orienteret ud mod verden og ikke mindst lokalkvarteret, og parate til at ændre ved deres daglige praksis, hvis nye behov, interesser og ønsker skulle dukke op hos brugerne.

Det er interessant og kendetegnende for denne selvforståelse, at personalet i stor udstrækning oplever sig selv som proaktive i forhold til udvikling og forandring.

Med til medarbejdernes fornemmelse af at tage initiativet er også den organisation og kultur for iværksættelse af nye initiativer, som præger medarbejderne på legepladserne. Her vægtes hurtig konkret handling frem for formelle beslutningsstrukturer, hvilket måske også hænger sammen med, at legepladserne er små organisationer:

"Det er en force, at vi ikke er så institutionsagtige, men derimod er meget omstillingsparate. Så hvis der er noget, der rør sig, eller noget som børnene kommer med, så kan legepladsen meget hurtigt omstille sig til det. Uden at vi skal indkalde til diverse møder."

Den sidste hjørneste i medarbejdernes opfattelse af legepladsernes pædagogiske funktion er at forsøge at få børn og unge ind på legepladsen og væk fra gadehjørnerne og dermed være med til at forhindre, at børn og unge kommer ud i kriminalitet, hærværk, vold og misbrug.

Den opfattelse har stærke rødder tilbage i tiden, hvor langt flere børn ikke gik i daginstitution eller i fritidstilbud. I den moderne institutionaliserede barndom og ungdom drejer

det sig blandt andet om at henvende sig til den stadig mindre gruppe, som ikke er tilknyttet institutioner.

I denne gruppe, som ikke kommer på eller passer ind i de eksisterende mere institutionaliserede tilbud, er der løbende nogle børn og unge, som har behov for ekstra opmærksomhed og en særlig indsats. Derfor er det en del af legepladsernes opgave, ifølge medarbejderne selv samt de kommunale målsætninger, at udføre forebyggende arbejde i forhold til denne gruppe. Det betyder både en indsats i forhold til hverdagen på legepladsen, men også i samarbejdet med lokalområdet. Et udtryk for hvad det betyder i hverdagen, fremgår af det følgende udsnit fra en målformulering fra en legeplads:

"Et af vores vigtigste mål er at skabe netværk for de børn, som bliver mobbet."

"Vores mål er at være et åndehul for alle uanset deres etniske baggrund. Vores børn skal have mulighed for udvikling, trivsel, anerkendelse, selvstændighed, tryghed, socialisering, medbestemmelse, motorisk udfoldelse og fællesskab."

Det fremgår her, at medarbejderne betrag-

ter forskellige forebyggende opgaver som helt centrale. De oplever det som en vigtig del af deres arbejde at forholde sig til mobning blandt børnene, styrke isolerede eller marginaliserede børn og formidle dansk kultur til børn med anden etnisk herkomst end dansk.

Desuden er der også legepladser, hvor medarbejderne konkret og praktisk hjælper brugerne, eksempelvis i forhold til deres sociale problemer. På nogle legepladser varetager de løbende funktioner som sparringspartnere, oversættere, formidlere og hjælpere i forhold til familiernes relation til det offentlige hjælpesystem:

"Vi vil gerne videreudvikle vores service for de belastede familier, der ofte benytter legepladsen som en adspredelse og være deres sparringspartnere i forhold til det offentlige system, som de kan have svært ved at forstå og overskue."

Den forebyggende indsats på legepladserne har således både betydning for hverdagen og de almindelige funktioner og aktiviteter og er samtidig en del af det samarbejde, som etableres med lokalområdet.

HVORFOR FALDER ANTALLET AF PÆDAGOGISK BEMANDEDE LEGEPLADSER?

Det kan være svært at pege på en enkelt årsag til, at antallet af de pædagogisk bemandede legepladser falder, og der er formentlig flere faktorer på spil. En faktor kunne være, at de udgør et ganske lille hjørne af de mange offentlige pædagogiske tilbud til børn. De er med deres åbenhed og den store aldersspredning i målgruppen en lille niche på det pædagogiske landkort i sammenligning med eksempelvis skoler, daginstitutioner og fritidstilbud. Endvidere er legepladserne meget lidt synlige udenfor deres lokalkvarter og har ikke nogen stor offentlig bevågenhed, hvilket kan være problematisk, når kommunernes økonomi er trængt.

I en tid, hvor der forvaltningsmæssigt tillige er udtalt interesse for, at pædagogiske institutioner har fokus på deres 'kerneydelse', og hvor der lægges et stort arbejde i at definere målgrupper, kan legepladserne med deres brede sigte og åbne tilgang til sine brugere måske også lettere falde ud af billedet.

De pædagogisk bemandede legepladser har endvidere i mange henseender karakter af at være supplement til andre tilbud til børn og kan først og fremmest løse opgaver i fællesskab med familier og andre institutioner. Det er ikke et område, der løser opgaver selvstændigt og på egen hånd. Legepladserne kan i almindelighed ikke erstatte andre foranstaltninger og institutioner, selv om de i høj grad med deres åbenhed kan bidrage til løsningen af forskellige opgaver og behov i lokalkvarteret. Når der eksempelvis mangler vuggestuepladser i København, mærker legepladserne en markant større tilgang af forældre med deres babyer i formiddagstimerne. På nogle legepladser udvider de som følge heraf deres legestue tilbud og introducerer babyrytmik som pædagogisk aktivitet. Hvilket er meget populært blandt forældrene men ikke ændrer ved, at forældrene stadig efterspørger vuggestueplads til deres børn. Mange pædagogisk bemandede legepladser bruges også af børn, som har behov for en særlig pædagogisk indsats, da disse børn tiltrækkes af

det åbne og imødekomende miljø, som nogle af disse børn i høj grad kan profitere af. De bemandede legepladser har imidlertid ikke mulighed for at indgå i direkte behandlingsforløb.

Idet legepladserne favner en meget bred målgruppe og indgår i en række funktioner i forhold til lokalkvarterets børn, samt ikke har en entydig selvstændig kerneydelse, kan disse måske lidt lettere falde udenfor den tænkning og de strukturer, der i øjeblikket præger den offentlige sektor.

Endnu en faktor, der kan have betydning er legepladsernes relative isolation internt i pædagogisk faglige kredse. Medarbejderne på legepladserne føler sig ofte alene i pædagogisk faglige sammenhænge, de oplever, at deres hverdag og arbejde er anderledes end andre pædagogers på grund af legepladsernes større åbenhed, og fordi det er et frivilligt tilbud. Desuden er der også blandt andre fagkolleger en vis skepsis overfor de pædagogisk bemandede legepladser, idet legepladserne af nogle betragtes som discountinstitutioner, som ikke har den tilstrækkelige bemanning til at opfylde deres funktioner. Denne skepsis betyder, at der ikke umiddelbart er store muligheder for alliancer med fagkolleger til trods for, at legepladserne i stor udstrækning netop bruges af daginstitutioner og skoler.

Den samme manglende mulighed for alliancer gælder også i forhold til forældrene, som i sammenligning med skoler og daginstitutioner ikke har så meget kontakt til personalet på legepladserne. Lukning af en legeplads kan således ske uden voldsomme reaktioner fra forældre eller andre institutioner.

Endnu en faktor, der kan spille ind, er, at legepladsernes traditionelt primære målgruppe, gruppen af de skolesøgende børn i 6-12 års alderen, er blevet stadig mindre i takt med, at fritidshjems-, SFO- og klubområdet er blevet udvidet. Der er i dag således et stort udbud af andre fritidsaktiviteter til denne målgruppe, eksempelvis sportsklubber, spejdere mv. Desuden trækker de mange nye medier ligeledes børnene hjem, også selv om forældrene er på arbejde. Alment set er børnelivet (også

efter skoletid) blevet stadig mere gennemorganiseret, og det betyder på den ene side, at der bliver stadigt færre børn, som bruger legepladserne alene, mens stadig flere børn kommer på legepladserne sammen med deres skole, SFO, klub, daginstitution eller dagpleje, ligesom en del børn kommer på legepladserne med deres forældre på vej hjem efter daginstitution.

Man kan således formode, at når antallet af de pædagogisk bemandede legepladser gennem de senere år er blevet reduceret i antal, hænger det sandsynligvis sammen med mangel på synlighed, at de som en lille niche med en meget bred målgruppe kommer i klemme i den stigende målorientering og målrettethed i forvaltningernes arbejde på det pædagogiske område.

AFVIKLING ELLER UDVIKLING?

Måske skulle de pædagogisk bemandede legepladser frem for at blive stadigt færre, og muligvis helt forsvinde, i stedet udgøre en betydelig større del af de muligheder, som stilles til rådighed for børnene, de unge, familierne og institutionerne?

Legepladserne har store potentialer som lokale (kultur)mødesteder med børn i centrum og kan være nogle af de åndehuller, der er brug for i et samfund med en meget gennemorganiseret barndom og et hverdagsliv med mange anonyme relationer mellem mennesker.

Der er i øjeblikket meget fokus på at skabe tilbud til børn og unge, som ikke føler sig tilpas i det etablerede skole- og daginstitutionssystem, blandt andet for at bryde fødekæden af børn og unge til kriminalitet og bander. Og der er desuden et stigende behov hos børnefamilier for være- og mødesteder i lokalsamfundet.

En af de bemandede legepladsers største forer som mødested omkring børnene er deres mulighed for at kunne omstille sig i takt med udviklingen i lokalområdet. Og her er personalet omdrejningspunktet, da medarbejderne har mulighed for at tilrettelægge hverdagen og faciliteterne, så de til stadighed er i overensstemmelse med de behov, der findes hos børn, unge og deres voksne i lokalkvarteret. Netop denne mulighed for forandring eksisterer ikke

på almindelige ikke-bemandede legepladser, som også ofte bliver ladet øde i perioder, hvor opstillede legeredskaber forfalder eller ikke appellerer til de børn, der bor omkring legepladsen.

NOTER:

1. Disse og artiklens andre citater samt fotografier stammer fra undersøgelsen Krogh og Smidt (2009): "Mellem fristed og institution. Dokumentation og analyse af pædagogisk bemandede legepladser i København og Århus." FOA 2009.
2. I København har nedlæggelse af de tilbageværende legepladser i flere år været i spil i de årlige budgetforhandlinger, og de har endnu en gang skiftet forvaltning og er nu igen placeret i Teknik- og Miljøforvaltningen, og der er behov for, at legepladserne bliver moderniseret og opgraderet, både hvad angår de fysiske faciliteter, de pædagogiske tilbud og efteruddannelse af personalet. I Århus kommune er de pædagogisk bemandede legepladser som led i en større strukturændring på børne- og ungeområdet blevet en del af områdeopdelingen i fritidscentre, som samler alle fritidstilbud til unge i et lokalområde under samme ledelse. Strukturændringen har betydet en ny central fastlæggelse af den primære brugergruppe, som starter fra 5. klasse og op til og med de 17-årige. Tidligere var børnene yngre og på en del legepladser er det stadig de børn, som selv opsøger legepladserne. Nu er legepladserne underlagt samme leder som eksempelvis fritidsklubberne og ungdomsklubberne i lokalområdet. Styringsmæssigt betyder det, at legepladserne indgår i den lokale sammenhæng og inddrages i den strategi, som den enkelte leder lægger for sit område, som oftest er større end det lokalområde den enkelte legeplads indgår i. Den større forbindelse til andre mere institutionaliserede tilbud til børn og unge betyder, at legepladserne er i tæt samarbejde med klubber og i nogle områder ligger de endog samme sted, og har delvist fælles faciliteter til rådighed.
3. En opgørelse fra FOA i 2008 angav, at 61% af de ansatte var over 50 år.

LITTERATUR:

- Geldmann, M. (2008): "Pas på nerverne! – et kig ind i mesterens værksted. 0-14 1/2008.
- Krogh, S. og Smidt, S. (2009): "Mellem fristed og institution. Dokumentation og analyse af pædagogisk bemandede legepladser i København og Århus." FOA.
- Malmgren, M., Ipsen, S. og Smidt, S. (2004): På vej mod en ny institutionsstruktur? CASA.
- Malmgren, M. og Smidt, S. (2009): På vej mod en ny institutionsstruktur? CASA.
- Sigsgård, E., Rasmussen, S. og Smidt, S. (1998): Andre måder. Hans Reitzels Forlag.

Suzanne Krogh er Cand. Psych. med speciale i børn og unges udvikling, ansat ved Videncenter for Institutionsforskning, Institut for Almen Pædagogik, Socialpædagogik og Specialpædagogik, Professionshøjskolen, UUC.

Søren Smidt er Cand. Psych. Ph.D. Leder af Videncenter for Institutionsforskning ved Institut for Almen Pædagogik, Socialpædagogik og Specialpædagogik, Professionshøjskolen UUC.